

Izšla vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četr leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. — Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprete reklamacije s poštnino proste.

Cekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurb. št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

2. številka.

MARIBOR, dne 14. januarja 1926

60 letnik.

Izvajanja dr. Korošca na občnem zboru Županske zveze.

Na občnem zboru Županske zveze, ki se je začel v Mariboru dne 6. januarja in končal v Celju dne 10. januarja, je izvajal naš voditelj dr. Korošec sledeče:

Nekaj iz zgodovine slovenskega naroda.

Beseda župan je tako stara kakor zgodovina slovenskega naroda. Ko smo še Slovenci živeli v rodbinskih zadrugah in se sinovi niso ženili ven iz očetove hiše, ampak v njej ustanovili svojo rodbino, ko je več krvosorodnih rodbin živelo okoli samo enega ognjišča, so se pogovarjali take družinske zadruge imenovali župani ali starešine. Beseda župan je vedno pomenila človeka, ki koga varuje, ki nad čim čuje, ki ima oblast nad drugimi.

Kjer se je družinska zadruga stalno naselila in se tekom časa razčlanila v več zadrug, nastalo je selo, vas, občina. Tudi poglavar takih občin se je imenoval župan. Takrat se je bil župan občine, ker ni bilo nobene višje javnopravne organizacije, v svoji občini neomejen vladar. Grški cesar Konstantin VIII. Porfirogenet piše l. 952 o Jugoslovanih: »Vladarjev pa, kakor pravijo, ta ljudstva (Jugoslovani) nimajo razen županov starcev, kakor tudi ostali Slovenci.« In skoraj ob istem času (l. 975) piše arabski potovalec Ibrahim Ibn Jakub o ostalih, to je severnih Slovanih: Nimajo nobenega kralja in se ne pokorava o kakih posamezni osebi, temveč njihovi oblastniki so njihove starešine.

Slovenski župan je izgubil svojo neodvisnost šele, ko smo zgubili Slovenci narodno samostojnost in prišli pod nemško nadoblast. Tedaj je zavlada nad njim grof in njegov oskrbnik in v sporazumu z njimi je upravljal župan svojo občino in pod njihovim nadzorstvom sodil svojemu ljudstvu. Ker so imeli početkom župani neomejeno oblast, so imeli seveda tudi sodno oblast. Pod Nemci so se skrajno ohranila slovenska sodišča z župani, ki so sodili po slovenskih običajih in po slovenskem pravem naziranju. Saj pisanega prava ni bilo.

Župani navadno niso bili dedni, ampak voljeni. Večidel so imeli podložniki pravico si slobodno izbrati župana, gosposka ga je le potrdila. In ko je na mesto graščinske oblasti stopila državna oblast s svojimi uradniki, si je občina volila svojega župana, državna oblast ga je potrdila. In tako je ostalo z župani na Slovenskem do danes. Ljudstvo ga voli, oblast ga potrdi.

Župan v rodbinski zadrugi je bil sam in neomejen gospodar. V selu in občini pa je imel prisednike, svetovalce, pomagače, po dva štiri, do dvanajst. Zgodovina slovenskih županov in njegovih pomagačev je torej stara in častitljiva, tako stara in častitljiva, kakor zgodovina slo-

venskih občin. Povsod smo robovali in služili tujcem, le občina je bila vedno slovenska in njena uprava, z županom in odborniki, istotako slovenska. Vse je uklonil in strl naš narodni protivnik, le v občini organiziranega ljudstva ni mogel. Tu je pod vodstvom županov in njegovih pomagačev slovenska moč in odgovornost ostala nezlomljiva. Treba je danes, ko bi nekateri radi videli, da bi se ne čutili več slovenski, to svetlo in veliko narodno tradicijo slovenskih občin podčrtati in slovenske župane in njihovih pomočnike opozoriti na dejstvo, da tisočletna zgodovina slovenskega naroda poje njihovi narodni zvestobi in neomahljivosti visoko pesem slave in zahvale.

Trojne lastnosti je imel slovenski župan s svojimi posvetovalnimi in odločujočimi tovariši skozi vsa stoletja: bil je Slovenec, izbran iz sredine svojega ljudstva; bil je slobodno izbran, ne imenovan; branil je staro pravdo svojega slovenskega ljudstva pred oblastniki.

Kako so nastale občine pri Slovencih?

Kadar so rodbinske zadruge, v katerih so stari Slovenci živeli, postale premnogoštevilne, da je postalo tesno stanovanje in obdržanje reda težavno, so se iz njih izločile rodbine, ki so se naselile v bližini ter začele ustanavljati novo rodbinsko zadrugo. Nastajala so sela, vasi, občine. In v njih je poštenje in red vzdrževal župan, skrbel je za pota in brvi, branil jih pred tatovi in sovražnimi napadi.

Občina je bila prej kakor država, zato ni država njena mati. Ona je po svojem postanku in obstoju od države neodvisna tvorba, s samostojnimi nalogami in pravicami. Države razpadajo, občine ostajajo.

Občine so predpogoj za državo, kakor jih danes vidimo in razumemo, a ne narobe. Zato je država dolžna, četudi je po svojem bistvu naravna tvorba višjega reda in zato močnejša, da upošteva in uvaža samolastno pravno stališče in lastni delokrog občine, kajti oba izvirata iz narave in sta občini zasigurno po od Boga hotenem svetovnem redu. Krivo in pagansko je naziranje, da sme država vse, kar hoče; da ima država izključno vsa prava čez celo družbeno življenje in razvijanje. Država ima v svetovnem redu, kojega povzročitelj je Bog, samo to nalogo, da čuva občino, n'ene naloge in njena prava, ravno tako kakor mora čuvati družino, narode in cerkve v njih svobodnem in uspešnem razvoju.

Svoboda občin

je važen del državljskih svoboščin. Kjer se tlači svoboda občin, je država zgrešila svoj namen. Občina sicer stoji kot organičen del države pod njeno suvereniteto (nad-

vlastjo), pod njenim nadzorstvom, zato ima država pravico, da določa in ureja naravnopravno stališče občin, toda nima prava, da občino tlači, ovira v njenih nalogah in uničuje njene pravice.

Kakor tisočletno izročilo govori o zvestobi županov in občin do svoje slovenske narodnosti, tako tudi o vedni borbi županov in občin za stare pravice slovenskih kmetijskih občin, za njih svobodo pred tlačitelji. Tudi v zadnjem času prihajajo glasovi na naše uho, da bodo občine izgubile še del sedanje svobode ter prišle še bolj pod državne oblastnike. Ne vemo, kako se bodo drugi narodi ponašali, kadar bodo hoteli izvršiti atentat na svobodo naših občin, a o tem smemo biti prepričani, da bo Slovenec znal varovati svobodo občin, katera mu je bila sveta in draga skozi dolga stoletja.

Družinsko življenje v občini

Ker je občina razširjena družina, rodbina, zato more biti tudi življenje v občini slično življenju v rodbini. Glavni znak družinskega življenja je, da v njem vlada ljubezen, ki vse prenaša, vse pretrpi, vse ureja in vse žrtvuje. Skupaj se veselijo, skupaj žalujejo, skupaj doživljajo vsako usodo, drug za drugega se žrtvujejo, drug za drugega delajo in trpijo.

Slično bi moralo biti v vsaki občini. Skupnost, vzajemnost, medsebojno razumevanje, podpiranje, v teh lastnostih bi morale biti vzgojene naše občine. Toda gotovo je, da jih k temu ne more vzgojiti kako predavanje ali prigovarjanje ali vabljenje, ampak samo — tesna zveza z Bogom, ki je oče vseh ljudi in početek vse ljubezni. Pri starih Grkih je bila občina božja. Atene so bile mesto boginje Atene. V starem testametu se je učilo, da mora biti narod nevesta božja, polna ljubezni in zvestobe do Boga. Skupno doživljanje v občini, doživljanje veselja in žalosti, medsebojna ljubezen in pomoč, kakor se to dogaja v družini, je prenašanje verske ideje v prakso, v življenje. Vera ni za prižnico, nego za življenje, za človeško družbo, za socialni red v človeški družbi.

Moja naloga bi bila, tako stoji na programu, da govorim o dveh nalogah občine, najprej o socialni, potem o kulturni.

Socialna naloga občine.

Mnoge socialne naloge so že napisane v občinskem zakonu, za to mislim, da o njih ni treba posebej govoriti. Tako je zapisano, da imajo občine skrbeti za dobrodelne naprave, za uboge in sirote, za pomirjevanje ljudi v manjših pravdah, za lepo in pošteno obnašanje prebivalcev, za zdravje in take naprave, ki za-

V četr uri je bilo vse v redu. Svoje reči je pripravila že davi, druga ni bilo treba ko naložiti kovcege. Sicer pa se je itak mislila kmalu po poroki spet vrniti na farmo k očetu.

Stroji so zadržali, uslužno je ponudil Canler svoji zaročenki roko in jo peljal k vozu. Profesor Porter s knjigami, Filander s knjigami in kovčegi ter Clayton in Canlerjevi prijatelji so šli za njima.

Stopili so po veži in skozi glavna vrata.

Zunaj pred Canlerjevim avtom je stal mlad orjak silnih pleč, z rokami prekrižanimi na prsih, ter malomarno pa s čudnim smehljajem na licu gledal sva-tovsko družbo.

Ine je pobledele. Vsa se je tresla.

Kaj namerava Trzan —?

Canler je gubal čelo.

»Kdo je tisti človek —?« je vprašal Ino.

Ine ni odgovorila. Le huje se je še tresla. Vsak čas se je utegnilo kaj zgoditi.

Canler je stopil k vozu. Pa neznanec mu je zastavil pot.

»Kaj želite?« se je Canler osorno zadri.

»Zahtevam, da daste gospodični Ino Porter besedo nazaj!«

Canler se je sirovo nasmejal.

»Mož, ste znoreli —? Kdo vam pa daje pravico, da —?«

Ni skončal.

Jeklena pest ga je pograbila za vrat, druga za pas in v hipu ga je dvignil orjaški neznanec visoko v zrak in ga tresel kakor psička.

Gostje so zakričali, Ine je za trenutek v nemi grozi zrla v Trzana.

Vedela je, da pomeni Trzanov nastop smrt Canler-

LISTEK.

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

13

»Gospodična Ine, za božjo voljo! Kje neki tičite —! Kakamo vas! Vse je pripravljeno! Koj je treba odpotovati, še vlak bodete zamudili!«

Po stezi je prihitel gospod Filander, težko je sopol in z rokami je krtilil.

Povsod smo vas že iskali. Gospod profesor Porter je odšel v gozd, črnici da so vas ugrabili, je trdil. Ves zmeden je bil, mislil je, da smo tam spodaj na robu afriške džungle. Kake težave sem imel, da sem ga spet nazaj spravil —! Ampak saj pravim —.

Zagledal je Trzana in vprašaje pogledal Ino.

»To je Trzan, gospod Filander! Vaš dober znanec! Ga ne poznate več?« se je smehljala Ine.

»Gospod Trzan —? Me veselil Hm — se spominjam. Da, v Baltimori je bilo, kajne gospod?«

Pa oprostite, pomenimo se pozneje. Saj ostanete pri nas, gospod? — Torej gospodična Ine, brž, prosim! Gospod Canler je že ves jezen. Koj pojdem pa mu povsem, da smo vas našli.«

Odhitel je v hišo. Glasovi so se čuli iz odprtih oken.

Ine se je obrnila k Trzanu. Nem je stal za njo in čuden smehljaj mu je igral krog usten. Tako se je smehljaj, kadar je šel v napad na Saboro —.

Pa Ine je imela druge misli in ni opazila smehljaja.

»Trzan —!« je dejala mehko in otožno.

»Pojdiva, gospodična,« ji je rekel in stopil po stezi.

»Gospod Canler ne sme zamuditi vlaka!« je pridejal s čudnim naglasom. »Upam da se kmalu spet vidiva —!«

»Trzan, ljubi —! Zakaj nisem ostala pri tebi v džungli —! Srečna bi bila!«

Sedaj pa je nemogoče! Zavezana sem —.

Stisnila mu je roko, ga pogledala, omahovala.

»Vidijo naju!« je šepnila. Nato pa je nadaljevala glasno:

»Pojdite! Predstavim vas. Ne odpotujemo še tako kmalu! Če en vlak zamudimo, počakamo na drugega!« Stopila sta v hišo.

Vse je bilo zmedeno. Canler je robantil: »Vlak bomo zamudili!«, profesor Porter pa je stopical po hodnikih s knjigami pod levo in desno pazduho, si brisal čelo, kolikor se je dalo pri takih ovirah in že dvajsetkrat povedal Filanderu svoj »Kakor sem rekel, gospod Filander, kakor sem rekel —!«

Toda gospod Filander ga ni imel časa poslušati. Moral je nositi na avto knjige in spet knjige, da bi med potom nemoteno nadaljevala svoje važne študije o prazgodovini človeštva.

Barba je jokala in si brisala solze s sajastim predpasnikom, Clayton pa je nem stal pri vratih in čakal. »Da bi se le še zadnji trenutek kaj pripetilo —!« Vsaka minuta zamude, se mu je zdelo, je bila njemu v prid.

Ko se je prikazala Ine, so jo koj vsi obsuli, le Clayton je ostal pri vratih. Govorili in vpili so vse vprek, da je skrajni čas da se naj brž pripravi. »Vlak bomo zamudili —!« se je hudoval Canler in jih priganjal, naj hitijo.

Ine se je ozrla za Trzanom, da bi ga predstavila.

Pa Trzan je izginil.

V šundru in nemiru odhoda ni imela časa misliti nanj. »Morebiti je pa bolje, da se je skrill —, je pomislila.

Branjujejo boleznimi, za snažnost, za varnost ljudi in kmetja, za varnost pred ognjem itd.

Ni pa zapisano v občinskem zakonu, in vendar je to danes zelo važno in potrebno, da se skrbi v občini za družabno ravnopravnost vseh stanov. Družabni prepadi med kmetom in delavcem, med gospodarjem in hlapcem, med večjim in manjšim kmetom bi se morali premostiti s tem, da se vsak zaveda ne samo važnosti svojega stanu in svojega položaja v človeški družbi, ampak tudi važnosti vseh drugih delovnih stanov in njihovih vrednot za družbo. Že to je veliko, da se uvede občevanje z vsemi kot enakovrednimi člani občine, a to še ni dovolj, še bolj potrebno, da se posebno socialno šibkejšim članom nudi s pravo bratsko ljubeznijo vsaka potrebna pomoč z nasveti in če le mogoče tudi v dejanjih. Prepado med različnimi stanovni ne smemo povečevati, ampak jih izravnavati. Kmet, obrtnik, delavec, trgovec, žive drug od drugega, drug poleg drugega, zato bi morali živeti drug za drugega. Ne šibkejših izrabljati, ne socialno revnejših prezirati, škodovati s krivičnim dejanjem nikomur. V tem naj se spoznajo naši somišljeniki, da se kakor stari kristjani ljubijo med seboj in si to svojo ljubezen ne samo v medsebojnem obnašanju, ampak tudi v dejanju izkazujejo. Občani so mnogokje pozabili, da so občine razširjene rodbine. V rodbini ima sicer vsak svoje mesto in svoj položaj, a vendar vsi se brigajo drug za drugega in gledajo drug na drugega. To vse sicer ni zapisano v knjigi občinskih zakonov, a je zapisano v mnogo starejši in svetejši knjigi, v knjigi božje Prirode.

Praktično se mora ta skupnost stanov pokazati ravno sedaj, ko si delavski stan voli svoje zastopstvo v Delavsko zbornico. Župani in odborniki, pomagajte sedaj delavcu in delavki, da lahko svobodno izvršijo svojo volilno pravico in za svojo dolžnost smatramo, ako vas prosimo, da pošteno in krepko in vstrajno pomagata krščanskemu delavstvu do zmage, katerega listo je vložila krščanska socialna Jugoslovanska strokovna zveza. Nosilec te liste je gospod Fr. Terseglav. Idite z onimi in podpirajte one, ki hočejo naš družabni red z reformami izboljšati, ne pa one, ki ga hočejo s silo rušiti, a pozneje, kakor kaže primer v Rusiji, ne vedo, kaj bi naj zgradili na teh ruševinah.

Duh vzajemnosti med različnimi sloji občanov, duh skupnosti, duh bratstva pa ne raste sam brez vrtmarja, on se mora tudi gojiti. Gotovo je v tem oziru vera prvi in najvažnejši vzgojitelj. A ni edini. Mnogi stari običaji so družili občino. Zato bi se vsi stari običaji, pri katerih so se zbirali občani brez razlike stanu k skupnim slavnostim, k skupnemu razveseljevanju, k skupnim zborovanjem, ti stari običaji bi se morali ohranjevati in varovati. Sedaj hoče vsak sam za se živeti, vsaka skupnost z drugim mu je sitna, to ni oni duh, ki bi moral vladati v naših občinah. V starih, predavnih časih so župani zbirali vse svoje občane večkrat na leto v cerkvi ali pred cerkvijo ter se tamkaj z najimi posvetovali o vseh važnih zadevah ter izrekli sodbe in presodbe. Župan je vprašal po stari navadi enega izmed kmetov: »Ali je primeren čas in kraj, da vzamem sodno palico v roke in sodim bogate in revne, vdove in sirote, in vse liste, ki iščejo pravice.« In ko so mu kmetje slovesno pritrdili, potem je vzel sodno palico v roke, sedel na sodni stol in začel voditi zborovanje. Ti dnevi so zbrali vse občane, bogate in revne, vdove in sirote in vse, ki so bili žejni pravice okoli svojega žu-

jevo. In bala se je, bolj za Trzana ko za Canlerja. Stroge, hude kazni so bile na nasilje in uboj!

Priskočila je, da bi pomirila strašnega človeka.

Eden gostov jo je prehitel in planil nad Trzana, da bi mu iztrgal žrtev.

Pa en sam zamah z levo roko je zadostoval, da je odletel daleč v stran in se zavalil po tleh.

Tedaj je položila Ine svojo belo, nežno roko Trzanu na ramo in mu pogledala v oči.

»Meni na ljubo, Trzan!« je prosila.

Prsti na Canlerjevem vratu so nekoliko odnehali. Trzan je zrl dol v plašni lepi obraz Inin.

»Ali želite da ostane pri življenju tale —?« je vprašal začuden.

»Želim da ne umre od vaših rok, prijatelj! Nočem, da bi bili ubijalec!«

Trzan je zrahljal prste na Canlerjevem vratu.

»Ali jo odvežete od njene oblube? To je cena za vaše življenje!«

Canler je krčevito hlastal za zrakom in pokimal.

»Ali bodete takoj izginili odtod in je ne bodete več nadlegovali?«

Spet je Canler pokimal in obraz se mu je krčil v smrtnem strahu.

Trzan ga je posadil v avto kakor otroka ter zapovedovalno mignil vozaču, ki je le prerad ubogal. Z vsvo brzino je šinil avto po griču navzdol.

Se v zadnjem trenutku pa se je Canler obrnil, dvignil pesti in z divjim obrazom grozil nazaj proti hiši.

V nemem strahu so gledali gostje prizor. Nihče se ni genil, kakor okameneli so stali, tako jih je imel silni človek v oblasti.

Trzan je bil neoporečeno gospodar položaja.

pana in z njim govorili in sodili o svojih težavah in potrebah. Samo tako strnjeni in v ljubezni zvezani kmetje so bili sposobni, da so se vzdignili vsi kot en mož, ko so bile njihove stanovske pravice v nevarnosti pred njihovimi tlačitelji. Dandanes mora vsak sam nositi krivico, ki se mu zgodi, njegov drug še k večjemu škodljivo vzdihne: Hvala Bogu, da se meni to ni zgodilo! Razdeljeni in razcepljeni stanovi se ne podpirajo med seboj, kadar se jim zgodi krivica, za to se vsakemu stanu sme naložiti krivic in nepravd, nevolja ljudstva se ne dviga več proti njegovim tlačiteljem. Vsak skrbi sam za se, zato pa je tudi vsak sam za se slab in šibek. Le vkup, le vkup uboga gmajnal taki klici so danes zaman, k večjemu izvabijo še samo posmeh neprizadetih. Narod bi moral skupno nastopati, kot enota, šola za skupnost in vzajemnost pa je občina.

Meni se zdi tudi velika napaka, da ne znamo vzbuditi več spoštovanja pred županom in njegovim odborom ter pred njihovim delom. To delo se izvršuje po njihovi najboljši vesti, za dobrobit cele občine, vseh občanov. To je nesebično, požrtvovalno delo, tako lepo in sveto, kakor je delo očelov, kadar se trudi in znoji za svojo družino, za ženo, otroke, dekle in hlapce. To je delo polno čiste ljubezni do bližnjega. Zato bi morali imeti veliko spoštovanje pred njim. Kakor se mora v šoli buditi ljubezen in spoštovanje do vladarjev in cele države, nič manj bi ne bilo potrebno, da se v njih goji tudi spoštovanje in razumevanje za bratoljubno delo občinskih vladarjev in za važnost občine sploh. Mladina, ki bi znala ceniti, ljubiti, spoštovati pomen in delo svoje male države, domače občine, taka mladina gotovo za državo ne bi bila nevarna. Brigamo se za občino navadno le, kadar besnijo v njej volilni boji, kadar se nam prikazuje občina v svoji najslabši luči, za mirno, tiho, težko in trudapolno delo v mirni dobi delovanja pa nimamo nobenega smisla. In to ni prav in tako bi ne smelo biti.

Tudi ljubezen do občine same bi se morala vzbujati in gojiti že med mladino. Vsaka občina ima svoje prirodne lepote, svoje lepe narodne običaje, svoje stare grbe, svojo zgodovino, polno veselih, srečnih dogodkov, pa tudi zgodovino polno nesreč, žalosti in joka. Vsaka ima svoje sinove, ki so ji delali doma ali drugod s svojim delom in s svojo vrednostjo čast. Ima tudi svoje pravljice, svoje pripovedke, svoje pesmi. Nihče tega ne pripoveduje mladini. Za to tudi tako lahkega srca otresa vaški prah s svojih čevljev in jo ubere med širni svet.

Tudi to so socialne naloge, nikjer sicer zapisane, a vendar jih nam narekuje naše srce, ki z bridkostjo čuti, kako malo razumemo svoj čas, njegove potrebe, pa tudi njegove želje po bratski ravnopravnosti, po spoštovanju do dela naših očelov, po ljubezni do domače vasi, do njene lepote, do njene življenja in do njene usode.

Kulturne naloge

občine so tudi po večini zapisane v občinskem zakonu. Občina mora skrbeti za dobro gospodarstvo z občinskimi premoženjem, za pota in mostove, da se nove stavbe in zidanja izvršujejo po zakonih, za šole itd.

Za šole! Naš ideal bi bil, da pride povsod občina in šola do pravega razmerja med seboj. Cerkev, šola, občinska hiša, bi morale biti svetišča vsake občine! To je našel! Tako bi moralo vsakemu prikipei ponosno iz srca. Mislim, da ni krivda na občinah! Šole bi morale biti ne državne, ampak narodne! Sedaj pa so vse dol-

»In vi drugi«, je zapovedal, »ki ste prišli s Canlerjem, sedite v vaš avto in glejte da čimpreje izginete! Priljaga, kar je domače, pa ostane!«

Ubogali so, nobeden ni ugovarjal in v dveh minutah so stali pred hišo le še domači ljudje, Ine, profesor Porter, Filander, Clayton, Barbara in služinčad.

S hudomušnim posmehom je zrl Trzan za bežečimi avtomobili. —

VII.

Ine odkloni Trzana.

»Jako značilno —! Zelo značilno!«

Profesor Porter je stopil k Trzanu.

»Kdo pa ste, vi mož, in kako se drznete nastopati tako sirovo in nasilno ter motiti našo slovesnost?«

»Vaša hči, gospod profesor Porter, ne ljubi Canlerja, si tudi ne želi zakona s tem človekom. Prisiljena mu je dala besedo. To vem in zato sem posegel vmes.«

»Vse ste pokvarili!« je tarnal gospod profesor.

»Canler je ne bo hotel poročiti!«

»Prav za trdno pričakujem da ne!« je dejal Trzan s poudarkom.

»Ugonobili ste nas, nesrečnež, in uničili našo hišo!«

»Nikakor ne, dobri gospod profesor! Plačali bodete Canlerju svoj dolg. Še preden bo minilo pet minut, bodete imeli v rokah denarja dovolj.«

»Bežite bežite, gospod! — Kakor sem dejal —! Kje neki naj dobim denar —?«

»Našli smo vaš zaklad!«

»Kaj —, kako —? Kaj —? Kateri zaklad —? Kaj veste vi o našem zakladu?«

»Vse vem. Na lastne oči sem gledal, kako so ga uporni mornarji zakopali prav pod drevesom, na katerem sem sedel. Lastnoročno sem izkopal zaboj in ga

knosti in plačila narodna, a vse pravice državne. Učiteljstvo bi moralo biti zaupnik naroda, zaupnik staršev, zvezan z njim s spoštovanjem do njegove vere, z ljubeznijo do njegove občine in v njej živečega ljudstva, z negovanjem njegovih lepih navad, njegove govornice, njegove zgodovine. Kjer učiteljstvo razume narodno dušo, je ljubljenec občine in šola njeno svetišče, kateri radi izročajo svojo deco v nadaljno vzgojevanje. Učiteljstvu nihče ne odreka in ne krati pravice do popolne socialne neodvisnosti od Cerkve in občine, a nekaj drugo je, ako se učiteljstvo ne čuti eno z vero in z bitnimi potrebami in zahtevami svojega naroda. Potem, samo potem ga narod gleda z nezaupanjem. Kajti narod ni nerazpoložen proti šoli, šola mu je postala neobhodna potreba, o tem ni treba razpravljati. Tem lažje bo vsemu učiteljstvu najti pot do srca slovenskega naroda.

Od človeka se terja, da se svojemu stanu primerne in dostojno oblači. Ista zahteva se sme staviti tudi na občino, da je svojim finančnim sredstvom primerne lepe in čedno urejena. Kake so ceste, poti, brvi, mostovi, kaka je snaga v občini, ni mnogokrat vprašanje občinskih financ, ampak vprašanje kulture župana in občinskega odbora. Na sami zanemarjeni brvi ali v malenkosti, nepopravljeni cesti spoznaš, kadar prideš v vas, kulturo, civilizacijo, izobrazbo župana in občinskega odbora.

Dandanes ko med Slovenci splošna kultura, zahvala gre šolam in časopisju, tako brzo napreduje, je tudi važno merilo za kulturo vsake občine, koliko in kakšne organizacije se nahajajo v njej. Organizacije so zamišljene kot nadaljevalne šole za nadaljno izobrazovanje naroda, kot izraz človekoljubnega mišljenja, kot torišče poštene zabave in nedolžnega razveseljevanja. Ker občine ne morejo vsega zmagati, so ji prostovoljne organizacije dobrodošla pomoč, one pa se tudi njena čast med svetom, dokaz njene želje po napredku in kulturi, ona so dokaz njene kulture. Čim več organizacij v vasi, tem manj neorganizirane surovosti, ki je madež marsikateri vasi.

Lepota vsake vasi pa je mnogo odvisna tudi od tega, kako ženski svet skrbi za snažnost in prikupljivost kmetške in delavske hiše ter za njeno okolico, posebno za vrtove. Kdor je šel skozi vas in videl nageljčke na podstrešjih in fajgelčke na vrtovih in rožmarin po oknih, on ni odnesel slabega vtisa, ne slabega spomina na tako vas. Nežnost lepote daje vsaki vasi ženska skrb, tudi znamenje mehke srčne kulture.

Končal bom svoj govor. Važno je, pravim, da občina z županom in odborom drži tradicionalno zvestobo do slovenskega naroda in jezika. Potrebno je, da se občina bori za svojo neodvisnost, za svobodno izvrševanje svojih nalog in pravic, za svojo samostojnost. Prvo in najvažnejše pa je, da vlada med vaščani medsebojna velika krščanska ljubezen, ona donša občini najlepše in najpotrebnejše sadove, socialno pravo in krščansko kulturo.

Koliko stane „Slov Gospodar“ v l. 1926?

»Slovenski Gospodar« bo stal v letu 1926:

Za celo leto 32 din.

za pol leta 16 din.

za četrt leta 8 din.

Izven države SHS bo stal še enkrat toliko.

skril globoko v džungli, ne da bi vedel, kolika vrednost je v njem. Šele dolgo potem mi je gospod poročnik Arnot stvar pojasnil. Šla sva, dvignila zaklad in ga vzela seboj v Pariz ter ga dala oceniti. Vreden je 241 tisoč dolarjev in tule je nakazilo zanj na banko v Baltimori. Če pa hočete rajši zlato, pa tudi čaka na vas v Parizu.»

»Jako značilno —! Zelo značilno —!« je pravil profesor Porter in ogledoval pismo, ki mu ga je Trzan dal. »Kdo ste pa vi, da tako natančno poznate zgodovino tistega — hm — potovanja v Afriko?«

Vse se je čudilo. Radovedni pogledi so leteli na mladega velikana. Ine je že ves čas sem nekaj polglasno pravila Claytonu in Filandru. Tedaj pa se je obrnila k očetu.

»Ali ga ne poznate več, oče! Trzan je, gospod Trzan, tisti, veste, ki je vaju s Filandrom rešil leva, ki je naju z Barbo rešil, da naju ni lev raztrgal, ki je rešil gospoda Claytona iz smrtné nevarnosti, ki je mene otele iz rok črncev, ki je gospodu poročniku Arnotu rešil življenje, ki je —.«

»Ki je nas vse rešil Canlerja, naše največje nesreče!« je vzkliknil Clayton ter pograbil Trzana za roko. In za njim je tiščal gospod Filander in vzklikal: »Ni mogoče —! Neverjetno —! Tolika izprememba —! Cel gentleman —! Barba je buljila s svojimi velikimi očmi v junaka, solze so jo polile, »o vsi dobri duhovi —!« je vzdihovala in si brisala lica s sajastim predpasnikom.

Tudi profesor Porter je prišel bliže, snel očala, pogledal gori in doli po mogočni postavi, si spet nataknil očala, spet pogledal Trzana, gonil svoj »Jako značilno —! Zelo značilno —!«, nato pa se dostojanstveno postavil pred družbo ter začel:

(Dalje prihodnjik.)